

Bava Kamma (92b, as explained by Rosh)

— מָנָא הָא מִיִּלְתָּא דְרַבִּי מַרִּי אִינְשֵׁי — **Rava said to Rabbah bar Mari:** אָמַר לִיה רַבָּא לְרַבָּה בַר מַרִּי — **From where can we learn a source for this thing that people say:** — קָרִית חִבְרָד וְלֹא עָנָד — “If you called out to your fellow to go to a *din torah* and he did not even answer you, רַמִּי גוּדָא — **lift up a large wall** [i.e. a secular court] and **throw it at him**”?

Rabbah bar Mari replies:

— „עָנָן טְהַרְתִּיךָ וְלֹא טְהַרְתָּ מִטְּמֵאתָךְ לֹא תִטְהַרֶי-עוֹד” — **He said to [Rava]:** — The verse states (*Yechezkel* 24:13): **Because I [tried to] cleanse you, but you would not [you refused to] be cleansed, you will never be cleansed of your contamination.**

Gittin (Mishnah 88b)

— בְּיִשְׂרָאֵל כְּנָשֶׁר — if the coercion was applied by a Jewish court and the husband acquiesced, [the *get*] is valid; — גֵּט מְעוּשָׂה וּבְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים — **Concerning a *get* that was procured by force** — **but if the coercion was applied by a court of idolaters, [the *get*] is invalid.** — פְּסוּל וּבְעוֹבְדֵי — **However, even in a court of idolaters** — חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ — **they may beat [the husband] and tell him:** — עֲשֵׂה מַה שְּׂאִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לְךָ — **“Do that which the Jewish [court] tells you to do!”**

Avodah Zarah (13a)

— הוֹלְכִין לְגִיד לְגִיד שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים — **We may go to a fair of idol worshipers,** — וְלֹקְחִין מֵהֶם בְּהֵמָה — **and purchase from them animals, slaves, maidservants, houses, fields and vineyards,** — וְכֹתֵב וּמַעֲלָה בְּעֵרְכָאוֹת שְׁלֵהוֹן — **and one may write up and record these transactions in their courts,** — מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם — **because it is the equivalent of saving one's property from their hands,** since this is the only way for the Jewish buyer to protect himself from future claims against his ownership.

רא"ש (ב"ק ת, יז) - מכאן פסק רב פלטאי ז"ל ראובן שיש לו תביעה על שמעון ומסרב לבוא עמו לדין שרשאי להביאו לערכאות של נכרים כדי להוציא את שלו מתחת ידו.

מרדכי (ב"ק סי' עד) - הא דאמר בפרק המגרש לפנייהם ולא לפני גוים היינו היכא שיכול להכריחו בדיון ישראל. אמנם מצאתי בשם ר' מאיר דאין מותר להכריח בידי גוים אלא אם כן יתירו בית דין או ראשי הקהל.

שלחן ערוך (חשן משפט כו, ב) - היתה יד הגוים תקיפה ובעל דינו אלם ואינו יכול להציל ממנו בדיני ישראל, יתבענו לדיני ישראל תחילה, אם לא רצה לבא נוטל רשות מבית דין ומציל בדיני גוים מיד בעל דינו. רמ"א - וכל זה דוקא כשאינו רוצה להיות ציית דין אבל בלאו הכי אסור לבית דין להרשות לדון לפני גוים.

טעם ההיתר

ים של שלמה (ב"ק ת, סה) - ולפי דעתי נראה שמהר"ם לא עלה על דעתו לחלוק על ר"י... אלא שעוקר קצת התקנה שנהגו בבתי דינים שבישראל שלא לדון בפניהם אלא על ידי רשות אם כן היכא שמתנה בשטר פשיטא שמהניא.

שו"ת חתם סופר (חו"מ ג) - ברשות בית דין אפילו לשפוט בפניהם משום דאז לא מיקרן הפלילים על שמם אלא על שם בית דין שנתנו לו רשות אלא בית דין לא יתנו רשות אלא על אדם שאין בית דין ישראל יכולים לכופו. [ועל' ביאור הגר"א כו, ה.]

ערך ש"י (כו, ב) - באלם מותר מן התורה לילך בדיני אומות העולם בלא נטילת רשות מבית דין רק תקנה הוא שנהגו בבתי דינים שבישראל שלא לדון בדיני אומות העולם בלא נטילת רשות. ואם כן כשאינו ידוע לבית דין ויודע בעצמו מן התורה תיקנו בזה לרשיעי דלא ציית לילך בדיני ישראל. [ועל' כלי חמדה.]

בעל דין נכרי או מומר

אורח משפט (כו, ב) לכתחילה מצוה לומר [לגוי] שילך לבית דין שלנו ואם לא יאבה אז לך עמו בדיניהם. תשב"ץ (ד, טור ג, ו) ומה שהולכים היום עם הגוים לערכאות הוא כדי להציל מידם, וכמו שאמרו פרק קמא דע"ז (יג). הולכים ליריד של גוים... וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידם... הכי נמי לדון עם הגוי בערכאות של גוים לא התירו אלא מהאי טעמא דמציל מהם... שהרי אפילו ישראל אם הוא אלם ולא ציית דינא מצילים ממנו על ידי גוים.

כסף קדושים (כו, ב) - [אם] יש אומדנא שלא תועיל התביעה בבית דין הצדק דעת בני ישראל והוא אומדנא ידועה לרבים יש לומר ששייך בזה מעין מה שאמרו חז"ל חבר אינו צריך התראה, וגם דלא קיימא לן שם כן מכל מקום לגבי התראה לגבי משפט יש לומר שמועיל אומדנא. משיב דבר (ג, עמ' פג) - אם נאמר דמה שהצריכו היתר מבתי דין הוא משום דבכי האי גונא ליכא חילול השם דהם נחשבים כשלוחנינו אם כן אף במי שהוא אינו שומר תורה ומצוות וברור לנו שלא ישמע אלינו מכל מקום צריך היתר מהבית דין כדי שהוא יהיה שליח של הבית דין, אבל להסברא הב' שכתב דבאופן שאינו מציית לדין בלאו הכי ליכא חילול השם דרק כששייך לדון לפניהם אז אסור לילך לעכו"ם והא דצריך היתר מבית דין הוא רק תקנה בעלמא אם כן יש מקום לומר דהתקנה היה רק בנתבע שהוא שומר תורה ומצוות ורק עכשיו בפרט זה הוא מסרב אבל בפוקר מתורה ומצוות יש לומר שאין צריך היתר. [וע"ע משיב דבר י.] מנחת יצחק (ט, קנה, ב) הלכה למעשה שיש ליקח רשות מבית דין.

בירור הטענות

שו"ת רמ"א (סי' קח) - פשיטא דיש כח ביד בית דין להפקיר ממונו ושיתחייב לו הוצאות והזיקות.

נתיבות המשפט (כו, ג) - ונראה דמירי באופן שידוע החוב לדייני ישראל כגון במלוה בשטר וכיוצא דבמלוה על פה אי אפשר לדייני ישראל ליתן לו רשות להוציא דאימר אינו חייב לו כל כך, רק משמתין אותו כשאינו רוצה לבוא.

ערך ש"י (כו, ב) - אם כן עתה דאין לנו רשות לשמת יאכל הלה וחדוי ובטלת רוב משא ומתן שהם השותפות ועסקא דמנין ידעו הבית דין ואסורין לשמוע טענת בעל דין אחד... ואף כשאינו יכול להציל אסור לעשות דין לנפשיה על ידי ערכאות היינו כשאנו מסרב רק הבית דין גם כן אינו יכול להציל כגון דין כל דאלים גבר נזקקין לעמוד בעדו ואין מניחין לבעל דין לילך בערכאות כיון דאין ידוע לנו עם מי האמת אבל כשמסרב אין אנו אחראין לו לאסור על בעל דין מלילך בערכאות... ועיין בדברי גאונים (נב, א) הביא גם כן מכת"י של גדול אחד שהשיג על הנתבות, ואפשר גם הנתבות לא סגר הדרך בפני התובע רק אין הבית דין יכולין ליתן רשות אבל גם כן אין אוסרין ונפקא מינא לענין שאינו צריך הנתבע להחזיר לו ההוצאות. [וע"ע ישועות ישראל, וספר דיני בוררות עמ' שכו.]

ערוך השלחן (כו, ב) - אם אין ביכולת לעשות כן ולהבית דין אינו מבורר הענין יכולים בית דין לקבל טענות מן התובע ולקבל עדות ולברר מה שביכולתם לפי ראות עיניהם ואם יראה להם שהמסרב חייב להתובע אף על פי שאי אפשר לידע ברור מצד אחד מכל מקום כיון שהמסרב אין רצונו להשיב בבית דין כאשר עשה כן יעשה לו ושלא יהא חוטא נשכר נותנים רשות להתובע שידון עמו שמה.

אמרי בינה (הל' דיינים כז) - סוגיא דעלמא אזלי בתר איפכא ונותנין בכל בית דין רשות ללכת בערכאות נגד מסרב דאם לא כן לא שבקת חיי. [וע"ע אורח משפט.]